

DARBA VIDĒ BALSTĪTAS MĀCĪBAS

Kas ir darba vidē balstītas mācības?

Darba vidē balstītas mācības (DVBM) ir profesionālās izglītības forma, kurā jaunieši praktiskās iemaņas vismaz pusi no mācību laika apgūst reālā darba vidē uzņēmumā, bet teorētiskās zināšanas - profesionālās izglītības iestādē. DVBM ciešā sadarbībā realizē profesionālās izglītības iestāde un uzņēmums.

Būtībā DVBM ir mācīšanās, kas notiek darba vietā, izmantojot uzdevumus vai darbus mācību un praktiskos nolūkos. Tā var būt formāla un strukturēta, izmantojot individuālos mācību plānus, vai neformāla, kas notiek parasta ikdienas darba procesā, piemēram, ar pieredzi, praksi, mentoringu vai demonstrāciju.

Profesionālās izglītības iestādes piedāvā darba vidē balstītas mācības vairākās profesionālās izglītības programmās. Tās ietver elastīgas mācību programmas izstrādi atbilstoši profesijas iezīmēm, kā arī dalītu atbildību par izglītību (teoriju) un apmācību (praksi) starp skolām un uzņēmumiem. Profesionālās izglītības iestādes nodrošina teorētisko zināšanu apguvi un mācību programmas pilnveidi kopumā. Savukārt uzņēmumi nodrošina praktiskās mācības reālā darba vidē, kā arī maksā audzēkņiem stipendiju vai algu.

Ir vairākas formālas darba vidē balstītu mācību programmas, kuru mērķis parasti ir:

- attīstīt profesionālās prasmes, kas veicina atzītas profesionālās kvalifikācijas;
- attīstīt vispārējos darba ieradumus un gatavību darbam;
- palīdzēt Audzēkņiem saprast, ko nozīmē darbs, lai viņi izvēlētos atbilstošu karjeru;
- nodrošināt nelabvēlīgā situācijā esošām personām un darba meklētājiem tādas darba iespējas, kuras viņiem citādi nebūtu pieejamas.

Formālās DVBM audzēknis juridiski var būt gan darbinieks, gan audzēknis.

Mācekļi ir audzēknis, kurš ir noslēdzis mācekļa līgumu ar uzņēmumu un izglītības programmas ietvaros apgūst vidējo profesionālo vai arodizglītību. Daļa no izglītības procesa notiek izglītības iestādē, daļa - uzņēmumā. Prakses vadītājs ir atbildīgs par mācekļa apmācību uzņēmumā.

Prakses vadītājs ir persona, kura nodrošina audzēkņa darba organizēšanu un atsevišķos gadījumos arī teorētisko apmācību uzņēmumā kvalifikācijas prakses un / vai DVBM ietvaros. Alternatīvi šim jēdzienam tiek lietoti arī tādi jēdzieni kā mentors vai darbaudzinātājs.

Kādi ir DVBM mērķi?

- labāka kompetenču attīstība, augstāka kvalifikācija un labākas prasmes atbilstoši ekonomikas vajadzībām,
- vieglāka pāreja no izglītības uz darba tirgu: agrāka profesionālā socializācija,
- agrāka jauniešu nodarbinātība un saskaņotāks cilvēkresursu piedāvājums un pieprasījums.

Kādēļ skolēniem izvēlēties DVBM?

- DVBM ir praktiska pieeja mācībām.
- DVBM var padarīt mācības interesantākas un atbilstošākas reālai darba dzīvei. Mācekļība var uzlabot audzēkņa darba izredzes, jo viņi iepazīstas ar potenciālajiem darba devējiem, kuri var piedāvāt darbu pēc mācību beigām. Audzēknis piedalās reālā darba vidē.
- Profesionālās izglītības iestāde sniedz iespēju mācīties vietā, kas aprīkota ar mūsdienīgām iekārtām un pie prakses vadītājiem, kuri izprot nozares attīstības tendences.

- DVBM piedāvā audzēkņiem iespēju iekļauties darba tirgū jau augsti kvalificētiem un ar pieredzi attiecīgajā profesijā.
- Interesantas mācības, kuras nodrošina prakses vadītāji, kas pārzina savu arodu.
- DVBM piedāvā audzēkņiem iespējas attīstīt personīgās un sociālās prasmes un un jau mācību laikā tās reāli izmantot.
- Pēc mācību beigām audzēkņiem ir atbilstoša kvalifikācija savā profesijā – tādējādi palielinās viņu iespējas atrast darbu.
- DVBM veicina arī vispārējo prasmju attīstību, piemēram, komandas darbu un problēmrisināšanu, kā arī pamata darba ieradumus.
- DVBM programmas ir pielāgotas audzēkņa un uzņēmuma vajadzībām – tas nozīmē, ka audzēkņi var mācīties, darot lietas, kas viņiem patīk un ir nozīmīgas gan viņiem, gan viņu potenciālajiem darba devējiem.
- DVBM sistēmas nodrošina audzēkņiem agrīnas iespējas izbaudīt darba vides priekšrocības, tostarp saņemt atalgojumu, kas palielina viņu sociālo stabilitāti un vienmērīgāk iekļauties pieaugušo dzīvē.

Kādēļ uzņēmumi iesaistās DVBM nodrošināšanā?

- Audzēkņim tiek dota iespēja apgūt tieši tās kompetences, kuras darba devējiem (ekonomikai) reāli nepieciešamas.
- Uzņēmumi aktīvi piedalās mācekļa apmācībā, tādējādi nodrošinot atbilstoši kvalificētus nākamos darbiniekus.
- Uzņēmumam veidojas labāka sadarbība ar profesionālās izglītības nodrošinātājiem un potenciālajiem jaunajiem darbiniekiem.
- DVBM dod uzņēmumiem iespēju iegūt kvalificētākus un pieredzējušākus darbiniekus.
- DVBM sniedz iespēju uzņēmumam atrast mācekļus, kuri ir augsti motivēti, ar labu darba ētiku, atbildīgi veic savus mācekļa pienākumus un var būt perspektīvi jaunie darbinieki. Turklāt uzņēmumam ir iespēja vispirms labi iepazīt mācekli, tādējādi atvieglojot lēmumu pieņemšanu par viņu iespējamo turpmāko darbu.
- Uzņēmumi, kuros darbinieki pastāvīgi apgūst jaunas prasmes un jaunus veidus, mēdz būt produktīvāki un ienesīgāki. Tie labāk izmanto darbinieku zināšanas, lai uzlabotu produktu kvalitāti un klientu apkalpošanu, un tajos ir mazāka personāla mainība.
- Jaunajiem darbiniekiem nav nepieciešama ilgstoša un dārga sākotnējā apmācība, lai darbs tiktu veikts efektīvi.

Ko par DVBM saka audzēkņi?

- Man patīk uzņēmumā praktiski izmēģināt lietas, ko mēs mācāmies skolā.
- Pēc programmas beigšanas es iegūšu profesiju un zinu, ka vēlāk dabūšu darbu.
- Man patīk daudz laika pavadīt uzņēmumā un izzināt savu profesiju reālā vidē.
- Man patīk mācīties, darot lietas.
- Ir lieliski, ka man ir pieredzējis prakses vadītājs, kurš rūpējas par manām mācībām un nodod man savu darba pieredzi.

DVBM iesaītīto uzņēmumu atziņas

- Atrast piemērotus, kompetentus darbiniekus kļūst arvien grūtāk, taču, strādājot DVBM, tiek veidots kvalificēts darbinieks, un darba devējam ir visi nosacījumi, lai sagatavotu ideālu darbinieku savam uzņēmumam.

- DVBM priekšrocība ir tā, ka savlaicīgi iespējams noteikt, kādas problēmas varētu rasties. Arī prakses vadītājs pats risina profesionālās un tehniskās problēmas un uzreiz var palīdzēt audzēkņiem apgūt profesijas smalkumus, kas ar teorētiskām zināšanām vien būtu ļoti grūti izdarāms.
- Audzēkņiem, kuri mācās mūsu uzņēmumā, bieži ir jaunas idejas, kuras gan ne vienmēr ir realizējamas, taču dažkārt audzēkņi var lieliski palīdzēt ar jaunām idejām vai jauniem risinājumiem, tādējādi ienesot pozitīvas pārmaiņas mūsu darbā – arī pētniecības un attīstības jomā!
- Iesaistīšanās DVBM īstenošanā ir veicinājusi arī mūsu esošo darbinieku prasmju pilnveidi, tostarp sociālo prasmju.
- DVBM audzēkņi ienes mūsu vidē jaunu enerģiju un zināšanas.
- Audzēkņi iegūst ne tikai praktiskās iemaņas un zināšanas, bet arī labāk iepazīst mūsu uzņēmumu – kas mēs esam, ar ko nodarbojamies, kā darbojas uzņēmums, kādi ir mūsu noteikumi un, protams, kādi ir mūsu darbinieki. Tas atvieglo audzēkņiem pāreju no mācībām uz savu pirmo “īsto” darbu – uzņemšanas process pamatā notiek, kamēr viņi vēl mācās.
- Attiecības, kas veidojas starp prakses vadītāju un mācekli palīdz profesionālajai socializācijai, un process ir abpusēji izdevīgs. Tagad mums ar skolām un pat izglītības politikas veidotājiem ir labāka sadarbība.

Profesionālās izglītības iestāžu atziņas

- DVBM audzēkņi uzskatāmi parāda izvēlētā mācību kursa atbilstību nākotnes darbam, un tas viņus motivē labāk mācīties.
- DVBM ir praktiska pieeja mācībām, kas palielina arī nelabvēlīgā situācijā esošu audzēkņu līdzdalību un uzlabo viņu mācību rezultātus.
- DVBM var padarīt mācības interesantākas un atbilstošākas “reālās dzīves” darbam.
- DVBM nodrošina labākus rezultātus pārejai no skolas uz darbu.
- Audzēkņim ir iespēja apgūt kompetences, kuras darba devējiem (ekonomikai) patiešām ir nepieciešamas.
- Labāk veidota un intensīvāka izglītības iestādes sadarbība ar uzņēmumiem un plašāku ekonomisko vidi.
- Audzēkņi piedalās reālā darba vidē, gūstot pieredzi un zināšanas izvēlētajās jomās un profesijās.

Papildu informācija par DVBM

Izglītības un zinātnes ministrija: <https://www.izm.gov.lv/lv/darba-vidē-balstītas-mācības>

Latvijas Darba devēju konfederācija: <https://ddk.lv/atbalsts-biznesam/partnerība-un-līdzdalība-es-projektos/darba-vidē-balstītas-mācības/>

Portāls Prakse.lv: <https://www.prakse.lv/article/412/kas-ir-darba-vidē-balstītas-mācības>

Vairāk par projektu:

<https://www.facebook.com/idesproject/>

